

GP

024/2020

GP 024/2020

GARIS PANDUAN LANDSKAP KAWASAN TANAH PERKUBURAN

Disediakan Oleh ;
BAHAGIAN LANDSKAP
JABATAN PERANCANG BANDAR & WILAYAH NEGERI SABAH
KEMENTERIAN KERAJAAN TEMPATAN & PERUMAHAN SABAH

© Hakcipta Terpelihara

Tidak dibenarkan mengeluarkan ulang atau mana-mana bahagian, artikel, ilustrasi dan kandungan buku ini dalam apa jua bentuk samada secara elektronik, fotokopi, mekanik rakaman atau cara lain tanpa kebenaran daripada penerbit.

Disediakan oleh;
Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah Negeri Sabah,
Tingkat 3,4 dan 5, Wisma Tun Fuad Stephens,
KM.2.4, Jalan Tuaran,
88646 Kota Kinabalu,
Sabah, Malaysia.

KATA-KATA ALUAN

**Pengarah Jabatan Perancang Bandar
Dan Wilayah Negeri Sabah
(BERNADETTE C. EDMUND)**

Salam Sejahtera,

Penyediaan kemudahan landskap bagi Tanah Perkuburan Islam dan Bukan Islam merupakan seni pengindahan yang perlu diambilkira untuk mewujudkan suatu imej yang teratur dan suasana tenteram.

Garis panduan ini meliputi komponen-komponen landskap yang perlu ada dan kesesuaian perletakkan di dalam merancang sebuah tanah perkuburan . Penyediaan Garis Panduan Landskap Tanah Perkuburan Islam dan Bukan Islam diterbitkan sebagai rujukan kepada pihak yang terlibat dalam merancang reka bentuk landskap di kawasan tanah perkuburan agar pemandangan persekitarannya lebih menarik.

Garis panduan ini merangkumi aspek perancangan yang boleh digunakan dalam mencorak perancangan reka bentuk landskap ke arah persekitaran yang berkualiti dan eksklusif untuk menyokong kualiti hidup masyarakat yang lebih baik sejajar dengan matlamat Pelan Struktur Sabah 2033.

Sekian.

ISI KANDUNGAN

1.0	PENGENALAN	5
1.1	Tujuan	
1.2	Definisi	
1.3	Jenis Kawasan Tanah Perkuburan	
2.0	PRINSIP PERANCANGAN	6
3.0	PERANCANGAN REKA BENTUK	6
3.1	Perancangan Ruang	
3.2	Penyediaan Komponen Landskap Lembut	
3.3	Penyediaan Komponen Landskap Kejur	
3.4	Kategori Kawasan Kubur	
	GLOSARI	19
	RUJUKAN	20
	PENGHARGAAN	21

1.0 Pengenalan

1.1 Tujuan

Garis Panduan Landskap Kawasan Tanah Perkuburan ini disediakan sebagai satu rujukan kepada pihak yang terlibat dalam membentuk sebuah imej landskap yang indah dan teratur demi mencapai wawasan untuk menyediakan kualiti hidup yang baik kepada masyarakat dan pengurusan persekitaran yang lestari yang berteraskan konsep kehijauan dan bertaraf dunia seperti yang dinyatakan dalam Pelan Struktur Sabah 2033 .

Garis panduan ini meliputi 3 bahagian utama bagi memenuhi keperluan-keperluan dalam penyediaan landskap kawasan perkuburan iaitu:

BAHAGIAN 1.0 : PENGENALAN

BAHAGIAN 2.0 : PRINSIP PERANCANGAN

BAHAGIAN 3.0 : PERANCANGAN REKA BENTUK

1.2 Definisi

1.2.1 Tanah perkuburan ditafsirkan sebagai kawasan mengembumikan orang-orang yang telah meninggal dunia di dalam tanah; selain itu, terdapat alternatif tempat pengembumian lain seperti *Columbarium*, *Krematorium*,

1.2.2 *Columbarium* merupakan sebuah kawasan khas yang berstruktur secara *compartment* sama ada di dalam atau di luar bangunan bagi menyimpan bekas abu mayat; *Krematorium* merupakan sebuah bangunan persendirian yang didirikan untuk penyimpanan bekas abu mayat yang turut dilengkapi kemudahan seperti membakar mayat;

1.2.3 Setiap perancangan reka bentuk landskap kawasan tanah perkuburan dan tempat alternatif pengembumian lain perlu mengambilkira kesesuaian kawasan persekitaran dan keselesaan pengunjung.

1.3 Jenis kawasan tanah perkuburan

1.3.1 Garis panduan ini menetapkan jenis kategori seperti berikut :

- a) Jenis-jenis kawasan tanah perkuburan
 - i. Tanah Perkuburan
 - Tanah Perkuburan Islam
 - Tanah Perkuburan Bukan Islam

ii. *Columbarium dan Krematorium***2.0 Prinsip Perancangan**

2.1.1 Prinsip perancangan bagi penyediaan garis panduan landskap di kawasan perkuburan adalah seperti berikut :

- a) Reka bentuk dan beridentiti :
 - Pengolahan ruang melalui aplikasi reka bentuk landskap dengan memberi penekanan khusus kepada persekitaran yang beridentiti, berfungsi dan susun atur yang sistematik serta teratur.
- b) Kemudahsampaian:
 - Mengintegrasikan sistem rangkaian kemudahan seperti pejalan kaki menghubungkan ke seluruh kawasan serta pemilihan elemen landskap menitikberatkan reka bentuk sejagat.
- c) Kehijauan dan estetika :
 - Meningkatkan nilai estetika kepada pemandangan kawasan melalui penggunaan elemen landskap lembut dan kejur.
 - Penyediaan persekitaran landskap yang kondusif dan perancangan program penghijauan mampu meningkatkan kemampuan terhadap perubahan iklim.

3.0 Perancangan Reka Bentuk**3.1 Perancangan Ruang****3.1.1 Fasiliti dan Kemudahan Awam**

- a) Keperluan fasiliti asas seperti ruang pejabat, tandas, ruang ibadah, pondok rehat atau ruang menunggu, tempat penyimpanan stor dan tempat letak kereta bagi kegunaan pengunjung–
- b) Lokasi dan susun atur bagi penyediaan fasiliti dan kemudahan awam perlu bersesuaian serta mudah diakses oleh semua golongan pengguna termasuk orang kurang upaya (OKU).

3.1.2 Aksesibiliti**a) Laluan pintu Masuk utama**

- Menerapkan idea reka bentuk yang unik dan harmoni dengan persekitaran berdasarkan kesesuaian konsep kawasan perkuburan.

- Menyediakan ruang untuk landskap lembut dan kejur di kawasan laluan masuk utama dan bahu jalan bagi mewujudkan kesan "sense of place"
- Disyorkan penanaman dari jenis tanaman berbunga, berbau harum, di pintu masuk utama dan satu jenis pokok utama teduhan di sepanjang jalan utama bagi mendapatkan kesan keseragaman.

b) Laluan Pejalan Kaki

- mengaplikasikan konsep *walkability and connectivity* serta mengambilkira reka bentuk sejagat.

3.2 Penyediaan Komponen Landskap Lembut

Reka bentuk dan Kriteria Tanaman	<ul style="list-style-type: none"> a) Pemilihan pokok teduhan dari jenis natif tempatan adalah digalakkan. b) Penyediaan reka bentuk landskap yang mengekalkan ciri-ciri persekitaran kondusif bagi tujuan penghijauan dan kemampanan c) Pemilihan pokok yang bersesuaian mengikut susun atur ruang seperti <ul style="list-style-type: none"> • Penggunaan pokok teduhan sebagai pokok utama hendaklah diberi keutamaan untuk memberikan kesan teduhan yang maksima dan penanaman palma hanya digalakkan di ruang tanaman yang terhad. • Kombinasi pemilihan jenis tanaman pokok teduhan dan pokok renek yang beraneka warna dan bentuk mempunyai potensi dalam mempengaruhi suasana persekitaran dalam aspek reka bentuk. • Mengalakkan penggunaan <i>root barrier</i> pada kawasan yang berdekatan dengan struktur. • Pemilihan tanaman pokok jenis berakar banir perlu dielakkan. • Tanaman yang dicadangkan perlu mempunyai bentuk menarik, berakar tunjang, dahan tidak mudah patah, tidak berduri, tidak beracun dan penyelenggaraan yang sederhana.
Jarak Tanaman	<ul style="list-style-type: none"> a) Jarak penanaman di kawasan berstruktur adalah bergantung kepada kesesuaian reka bentuk landskap. b) Jarak tanaman hendaklah rapat bagi memaksimumkan fungsi teduhan selain berfungsi sebagai penampan bunyi, habuk dan bau.

	<p>c) Jarak penanaman di pinggir jalan perlu mengambil kira jarak di antara utiliti dan kemudahan lain seperti:</p> <ul style="list-style-type: none">• Laluan akses pejalan kaki;• Tiang lampu;• Talian telefon;• Saluran pembetungan, danLain-lain kemudahan.
--	---

3.2.2 Cadangan Tanaman Pokok Teduhan

Calophyllum inophyllum

Cananga odorata

Cinnamomum iners

Gardenia tubifera

Lagerstroemia speciosa

Michelia champaca

Millettia pinnata

Mimusops elengi

Peltophorum pterocarpum

Gambar 1 : Cadangan tanaman pokok utama.
Sumber : JPBW

3.2.3 Cadangan Tanaman Pokok Renek

Gambar 2 : Cadangan tanaman pokok utama.
Sumber : JPBW

3.3 Penyediaan Komponen Landskap Kejur

Prinsip Reka Bentuk	<p>a) Penggunaan elemen landskap kejur adalah mengambilkira konsep kepercayaan agama masing-masing.</p> <p>b) Menggunakan bahan binaan yang tahan lama dan sesuai dengan keadaan cuaca dan persekitaran kawasan.</p> <p>c) Mengaplikasikan reka bentuk sejagat dan kemudahan-kemudahan OKU.</p> <p>d) Elemen landskap kejur yang disediakan memberi keselesaan kepada pengguna.</p>
Pencahayaan	Lampu Jalan, Tonggak, Lampu Taman
Komponen Sokongan	Pintu Pagar, Laluan Masuk, Papan Tanda Arah, Pondok Rehat, Pondok Informasi, Laluan Pejalan Kaki, Kawasan Tempat Letak Kereta, Kerusi Taman, Tandas dan Tong Sampah.
OKU	Cecondong, Susur Tangan, <i>Guiding block</i> , Reka Bentuk Kerusi, Tempat Letak Kenderaan OKU.

3.4 Kategori kawasan perkuburan

Berikut adalah merupakan reka bentuk yang diambil kira mengikut kategori:

Jenis-Jenis Kawasan Perkuburan	Perancangan Ruang
a) Tanah Perkuburan Islam dan Tanah Perkuburan Bukan Islam	<p>a) Kawasan Tanah Perkuburan/Lot Perkuburan</p> <ul style="list-style-type: none"> Keperluan ruang adalah berdasarkan kepercayaan agama. Adalah disyorkan supaya disediakan ruang penanaman untuk tujuan estetika. Terletak jauh dari kawasan sungai, saliran dan punca air yang lain bagi mengelakkan pengaliran air dari perkuburan ke tempat-tempat tersebut. Dicadangkan untuk menyediakan zon pemisah antara tanah perkuburan dan punca air sekiranya perlu. Kedudukan lot tanah perkuburan jenazah adalah diwajibkan mengadap kedudukan kiblat bagi kawasan tanah perkuburan Islam.

- Jadual cadangan perancangan lot perkuburan

	Perkara	Islam dan Bukan Islam
1	Lot Kubur (Dewasa)	0.9m x 1.8m
2	Lot Kubur (Kanak-kanak)	0.9m x 0.5m

b) Fungsi Penyediaan Ruang Penghijauan

- Mewujudkan dan memaksimumkan *green linkages* atau *green lung* di perkarangan kawasan;

d) Aksesibiliti

- Menyediakan min. 2m lebar bagi laluan pejalan kaki.
- Mengambil kira aspek keselamatan, kemudahsampaian dan keselesaan semua golongan pengguna;
- Mengalakkan konsep *walkability community* dengan menyediakan laluan pejalan kaki;
- Laluan pejalan kaki perlu disediakan mengikut kecerunan yang bersesuaian untuk pejalan kaki OKU;
- Menyediakan lintasan pejalan kaki, penghadang jalan dan papan tanda piktogram.

e) Topografi dan struktur tanah

- Faktor keselamatan perlu dipertimbangkan dalam merancang kesesuaian penempatan sesebuah tanah perkuburan.
- Mengekalkan topografi sedia ada untuk tujuan pemeliharaan dan pemuliharaan tapak.

f) Identiti

- Mewujudkan kawasan setempat yang beridentiti ringkas mengikut kesesuaian budaya dan agama serta teratur melalui penggunaan elemen landskap lembut dan kejur;
- Reka bentuk tanaman yang mewujudkan "sense of place" kepada pengunjung

g) Reka bentuk/Kemudahan sokongan

- Menyediakan kemudahan yang bersesuaian dengan konsep kawasan tanah perkuburan.

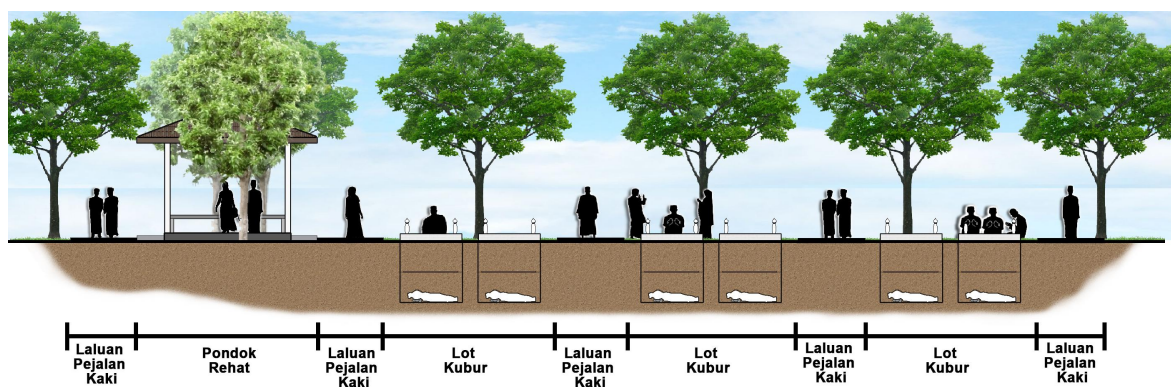
h) Kriteria tanaman

- Ruang di kawasan perkuburan :
 - i) Laluan Pintu Masuk dan Kawasan Menunggu/Berhimpun,
 - Penanaman dari jenis tanaman berbunga, berbau harum, silara rendang, batang tidak berduri dan tidak mudah patah serta berakar tunjang
 - ii) Laluan Pejalan Kaki
 - Pemilihan tanaman adalah dari jenis tanaman yang berakar tunjang dan tidak mempunyai akar menjalar, tidak berduri atau beracun, dahan tidak mudah patah dan berfungsi sebagai pokok teduhan.
 - Pemilihan pokok renek haruslah dipelbagaikan dari segi bentuk, bau dan warna menarik serta sentiasa mesra kepada pengguna terutamanya kepada orang kurang upaya (OKU)
 - iii) Kawasan Lot Kubur
 - Pemilihan tanaman adalah daripada tanaman jenis penutup bumi bagi memberi kesan pemandangan yang seragam dan memudahkan penyelenggaraan.
 - iv) Cadangan tanaman Rujuk gambar rajah 1 dan 2.

Garis Panduan Landskap Kawasan Tanah Perkuburan

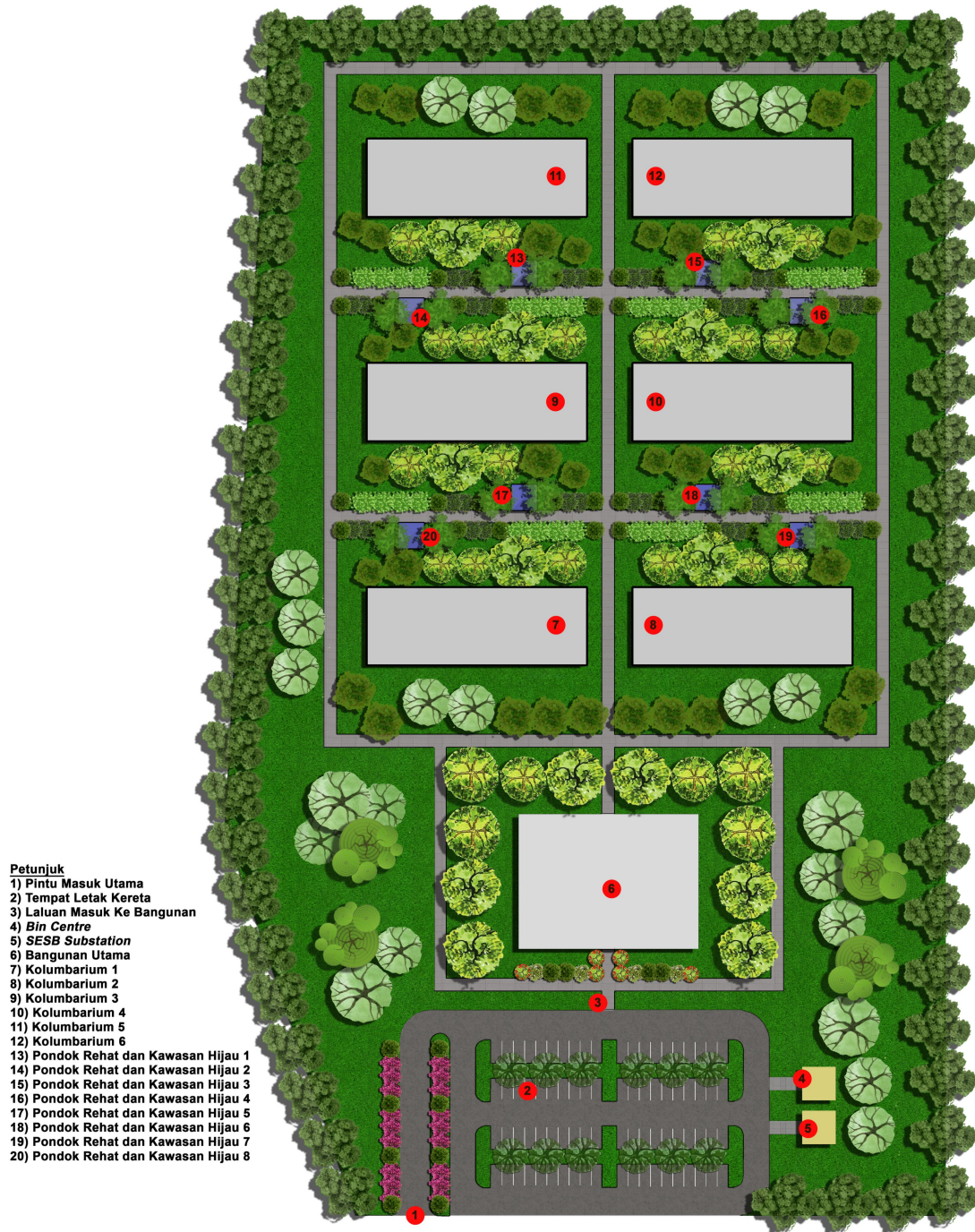
Gambar rajah 3: Contoh reka bentuk landskap bagi kawasan Tanah perkuburan yang jenis teratur
 Sumber : JPBW

Gambar rajah 4: Contoh keratan rentas untuk tanah perkuburan yang tersusun
 Sumber : JPBW

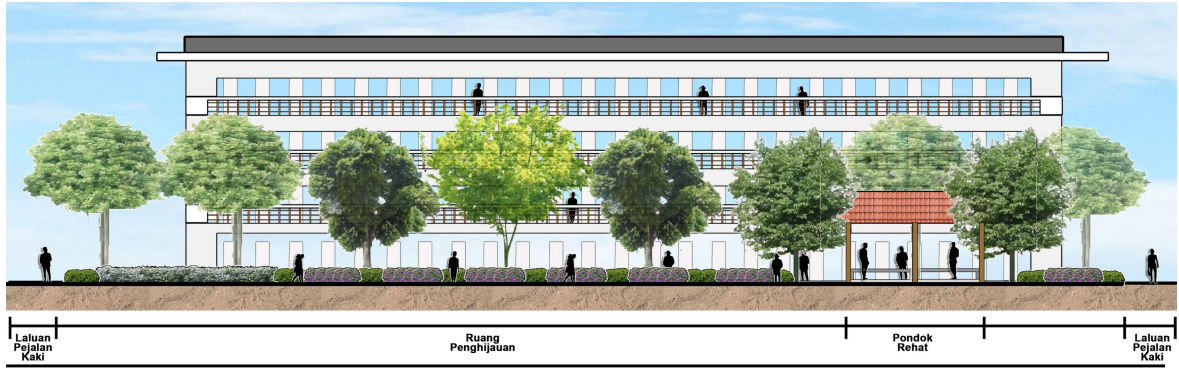
Jenis-Jenis Kawasan Perkuburan	Perancangan Ruang
<p>b) Kolumbarium /Krematorium</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Keperluan Ruang Penghijauan <ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan kawasan lapang/kawasan hijau bagi tujuan perlandskap di sekitar kawasan pembangunan • Fungsi Penyediaan Ruang Penghijauan <ul style="list-style-type: none"> • Mewujudkan dan memaksimumkan <i>green linkages</i> atau <i>green lung</i> di perkarangan kawasan; <p>d) Aksesibiliti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan min. 1.2m lebar bagi laluan pejalan kaki. • Memberi penekanan terhadap aspek keselamatan, kemudahsampaian dan keselesaan semua golongan pengguna; • Mengalakkan konsep <i>walkability community</i> dengan menyediakan laluan pejalan kaki; • Laluan pejalan kaki perlu disediakan mengikut kecerunan yang bersesuaian untuk pejalan kaki OKU; • Menyediakan lintasan pejalan kaki, penghadang jalan, <i>CCTV</i> dan papan tanda piktogram. <p>e) Topografi dan struktur tanah</p> <ul style="list-style-type: none"> • Faktor keselamatan perlu dipertimbangkan dalam merancang kesesuaian penempatan sesebuah tanah perkuburan. <p>Tanah perkuburan tidak sesuai ditempatkan di kawasan seperti berikut :</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kawasan banjir dan tanah runtuh; -Kawasan yang kerap diancam hakisan seperti sungai dan laut -Tanah paya dan jenis liat <ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan pagar keselamatan serta <i>retaining wall</i> di kawasan bercerun sekiranya perlu. <p>f) Identiti</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mewujudkan kawasan setempat yang beridentiti ringkas mengikut kesesuaian budaya dan agama serta teratur melalui penggunaan elemen landskap lembut dan kejur; <p>g) Reka bentuk/Kemudahan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan kemudahan yang bersesuaian dengan konsep kawasan perkuburan. <p>h) Kriteria tanaman</p> <p>i) Ruang di kawasan perkuburan :</p> <p>Laluan Pintu Masuk dan Kawasan Menunggu/Berhimpun,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Penanaman dari jenis tanaman berbunga, berbau harum, silara rendang, batang tidak berduri dan tidak mudah patah serta berakar tunjang <p>ii) Laluan Pejalan Kaki</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pemilihan tanaman adalah dari jenis tanaman yang berakar tunjang dan tidak mempunyai akar menjalar, tidak berduri atau beracun, dahan tidak mudah patah dan berfungsi sebagai pokok teduhan. - Pemilihan pokok renek haruslah dipelbagaikan dari segi bentuk, bau dan warna menarik serta sentiasa mesra kepada pengguna terutamanya kepada orang kurang upaya (OKU) <p>iii) Cadangan tanaman Rujuk gambar rajah 1 dan 2</p>
--	---

Gambar rajah 5: Contoh keratan rentas untuk tanah perkuburan yang tersusun
 Sumber : JPBW

Garis Panduan Landskap Kawasan Tanah Perkuburan

Gambar rajah 6: Contoh keratan rentas untuk tanah perkuburan yang tersusun
Sumber : JPBW

Glosari

<i>Sense of place</i>	Memberikan perasaan yang gembira dan selesa kepada pengunjung ke suatu tempat.
Akar banir	<i>Buttress root</i>
Landskap Kejur	Komponen landskap yang terdiri dari struktur binaan termasuk kerja-kerja tanah, elemen air pancuran, pondok rehat, titian, tempat duduk, turapan, dekorasi atau perabot taman, struktur seni, monumen, sistem pengairan dan pencahayaan dan lain-lain.
Landskap Lembut	Komponen landskap yang terdiri dari tumbuhan seperti pokok, palma, renek, tumbuhan memanjat atau menjalar dan penutup bumi.
Natif	Dikenali sebagai pokok tempatan, asli, atau tumbuhan endemik di Sabah. Bersifat tropika, yang sesuai tumbuh di hutan hujan tropika.

RUJUKAN :

1. Town and Country Planning Ordinance. *SABAH Cap 141 (Amendment 2002)*
2. Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah Negeri Sabah (2014) *Pelan Struktur Sabah 2033*
3. Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah Negeri Sabah (2019) *Planning Standards Manual*
4. Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah Negeri Sabah (2019) *Piawaian Perancangan Landskap Negeri Sabah (PPPLNS)*
5. Jabatan Landskap Negara (2008) *Garis Panduan Landskap Negara Edisi 2*
6. Jabatan Perancangan Bandar dan Desa (1997) *GP: Perancangan Tanah Perkuburan Islam dan Bukan Islam*

PENGHARGAAN

URUS SETIA

Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah Negeri Sabah
Bahagian Landskap
Bahagian Kawalan Pembangunan
Bahagian Perancangan Fizikal
Bahagian Penyelidikan & Korporat
Unit Pembangunan Sumber Manusia (Latihan & Dasar)
Unit Keurusetiaan Lembaga Pusat Perancang Bandar & Desa

AHLI JAWATANKUASA TEKNIKAL

Pihak Berkuasa Tempatan

Dewan Bandaraya Kota Kinabalu
Majlis Perbandaran Sandakan
Majlis Perbandaran Tawau
Lembaga Bandaran Kudat
Majlis Daerah Penampang
Majlis Daerah Putatan
Majlis Daerah Papar
Majlis Daerah Beaufort
Majlis Daerah Kota Marudu
Majlis Daerah Pitas
Majlis Daerah Kota Belud
Majlis Daerah Tuaran
Majlis Daerah Lahad Datu
Majlis Daerah Kinabatangan
Majlis Daerah Tambunan
Majlis Daerah Ranau
Majlis Daerah Keningau
Majlis Daerah Kuala Penyu
Majlis Daerah Kunak
Majlis Daerah Sipitang
Majlis Daerah Tenom
Majlis Daerah Beluran
Majlis Daerah Nabawan
Majlis Daerah Semporna
Majlis Daerah Tongod
Majlis Daerah Telupid

Agensi Teknikal

Jabatan Tanah Ukur Negeri Sabah (JTU)
Jabatan Pengairan dan Saliran (JPS)
Jabatan Kerja Raya (JKR)
Jabatan Air (JA)

Jabatan Bomba dan Penyelamat (JBPM)

Badan Bukan Kerajaan

Institut Arkitek Landskap Malaysia (ILAM)
Pertubuhan Arkitek Malaysia (PAM)

Alamat Perhubungan:

Bahagian Landskap,
Jabatan Perancang Bandar Dan Wilayah Negeri Sabah
Tingkat 10 & 11, Blok A, Wisma Tun Fuad Stephens, 88646 Kota Kinabalu, Sabah .
Tel : 088-201 334 / 088-201 374 / 088-201 384
Faks : 088-201 341

